

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 5

(2008–2009)

Om lov om endringer i lov 19. november
1982 nr. 66 om helsetjenesten i
kommunene (inspeksjonsordning for
miljørettet helsevern)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold.....	5	5	Forslag om hjemmel for å innføre akkreditert inspeksjonsordning i miljørettet helsevern.....	17
2	Bakgrunn for lovforslaget	7			
2.1	Bakgrunn for forslaget om å innføre inspeksjonsordning	7	5.1	Om akkrediterte inspeksjons- og sertifiseringsordninger	17
2.2	Forslaget i høringsnotatet	8	5.2	Forslag om en inspeksjonsordning innen miljørettet helsevern	19
2.3	Høringsinstanser	9	5.3	Inspeksjonsrapport eller sertifikat	22
3	Gjeldende rett	11	5.4	Forholdet mellom inspeksjonsorganet og kommunen	24
3.1	Helselovgivningen	11	5.5	Forholdet mellom virksomheter som pålegges inspeksjonsordninger og inspeksjonsorganet	25
3.1.1	Kommunehelsetjenesteloven	11			
3.1.2	Forskrift om miljørettet helsevern	11	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	27
3.1.3	Forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu	12	7	Merknader til de enkelte bestemmelsene.....	28
3.1.4	Smittevernloven	12	7.1	Merknader til endringer i kommunehelsetjenesteloven § 4a-4 ...	28
3.2	Lovgivning der private ordninger supplerer offentlig tilsynsorgan.....	12	7.2	Merknader til endringer i kommunehelsetjenesteloven § 4a-7 ...	28
3.2.1	Akvakulturanlegg	12			
3.2.2	Krav om periodisk kontroll av kjøretøyer (EU-kontroll)	13			
3.2.3	Kontroll av heiser	14			
4	Regulering i andre land	15		Forslag til lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern)	30
4.1	Regulering av virksomheter som kan spre <i>Legionella</i>	15			
4.2	Relevant EU-regelverk.....	16			

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 5

(2008–2009)

Om lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern)

*Tilråding fra Helse- og omsorgsdepartementet av 17. oktober 2008,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (kommunehelsetjenesteloven). Endringsforslaget vil gi hjemmel til å innføre en inspeksjonsordning for virksomheter med innretninger som utgjør en større risiko for negativ helsepåvirkning. Slike inspeksjonsordninger vil komme i tillegg til virksomhetenes plikt til helsemessig tilfredsstillende drift. Kommunen vil fortsatt føre tilsyn og ha myndigheten til å gi eventuelle pålegg som retting, granskning, stansing og tvangsmulkt. Dersom lovendringene blir gjennomført, forutsetter innføring av inspeksjonsordninger at det gis nærmere bestemmelser i forskrift.

Departementet foreslår lovendringene for å kunne styrke kontrollen med de innretninger som har høyest risiko for oppvekst og spredning av *Legionella* til omgivelsene. Departementet planlegger å innføre en slik inspeksjonsordning for kjøletårn og luftskrubbere. Forslaget innebærer at det kan fastsettes forskrifter som gir nærmere bestemte virksomheter plikt til å fremlegge for kommunen dokumentasjon på at et akkreditert

inspeksjonsorgan har vurdert innretningen/virksomheten.

Helse- og omsorgsdepartementet ønsker å øke kontrollen med de innretninger som har høyest risiko for å spre *Legionella*. Innføring av en inspeksjonsordning for kjøletårn og luftskrubbere vil etter departementets vurdering gi en nærmere kontroll av disse innretningene. Ordningen vil også bidra til å imøtekomme et kompetansebehov, og over tid sikre et mer stabilt kompetansenivå hos virksomheter og tilsynsmyndigheter. En inspeksjonsordning vil innebære et supplement til de øvrige kravene og virkemidlene i loven. Med en lovpålagt inspeksjonsordning, vil virksomheten få en plikt til å dokumentere at etablering og mulighet for drift oppfyller de krav som følger av en fastsatt norm. Slik dokumentasjon vil skje gjennom å fremlegge for kommunen en inspeksjonsrapport fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Inspeksjonsrapporten vil komme i tillegg til melding som virksomheten skal sende kommunen etter forskrift om miljørettet helsevern § 11c. Det vil fastsettes i forskrift ved hvilke tidsintervaller virksomheten skal fremlegge inspeksjonsrapport.

Forebygging av legionellasmitte vil fortsatt reguleres gjennom miljørettet helsevern regelverket og kommunen har tilsynsansvaret. En del av dette tilsynsansvaret omfatter å se ulike miljøfaktorer og virksomheter i forhold til hverandre, og i forhold til den risikovurderingen som kommunen skal gjøre etter kommunehelsetjenesteloven § 1-4. Videre har kommunen ansvaret for å følge opp alle de andre typer innretninger som kan spre *Legionella* via aerosol, som for eksempel varmtvannsanlegg som forsyner mer enn en husstand, innendørs fontener, befruktningsanlegg og offentlig tilgjengelige boblebad. Departementet legger til grunn at kommunen fortsatt skal ha det overordnede tilsynet med kjøletårn og luftskrubbere. Hvis inspeksjonsorganet skal gjøre all oppfølging, vil det være en fare for at enkelte kommuner vil trekke seg tilbake i prosessen og overlate oppfølgingen av virksomhetene til inspeksjonsorganet. Resultatet kan bli at kommunene vil miste kompetanse som er nødvendig i arbeidet med legionellaforebygging generelt, og kommunen kan miste nødvendig krisereberedskap på feltet. Departementet går inn for at inspeksjonsorganets vurdering av virksomheter med kjøletårn og luftskrubbere skal resultere i en

inspeksjonsrapport, og ikke et inspeksjonssertifikat. Det betyr at kommunen vil følge opp eventuelle feil eller mangler som avdekkes under inspeksjonen.

Forholdet mellom inspeksjonsorganer og virksomheter som er gjenstand for inspeksjon, vil reguleres gjennom den avtale som inngås mellom disse partene. Med flere akkrediterte inspeksjonsorganer, vil virksomhetene selv velge hvilket inspeksjonsorgan de ønsker å benytte seg av.

Inspeksjonsordningen vil være obligatorisk, og kommunen kan i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 4a-4 siste ledd kunne kreve stanset innretninger der virksomheten ikke sørger for nødvendig inspeksjonsrapport. Utgiftene foreslås dekket av virksomhetseier.

Departementet mener lovteksten i kommunehelsetjenesteloven §§ 4a-4 og 4a-7 må utformes nøytralt og ikke spesifikt for en spesiell miljøfaktor, selv om det i denne omgang er forebygging av legionellasykdom som er aktuelt. Ordningen forutsetter at det utformes nærmere regelverk i forskrift, og lovteksten bør ikke være til hinder for at det kan innføres inspeksjonsordninger på andre områder innenfor miljørettet helsevern.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Bakgrunn for forslaget om å innføre inspeksjonsordning

Legionella er en bakterie som lever i ferskvann, og som smitter ved at små vanndråper (aerosoler) med bakterien pustes ned i lungene. Bakterien kan forårsake to sykdommer; legionellose og pontiacfeber. Legionærsykdom/legionellose er en alvorlig lungebetennelse med høy dødelighet og lav attackrate (prosentandel syke av antallet personer eksponert for smitte). Pontiacfeber gir et influensaliknende og kortvarig sykdomsbilde uten lungebetennelse, tilstanden trenger ingen behandling.

Legionellautbruddet i Østfold forsommeren 2005, der 10 personer døde, avdekket mangelfull kjennskap til regelverket for innretninger som kan spre *Legionella*. Mange virksomheter hadde for dårlige rutiner for kontroll og vedlikehold, og liten kunnskap om smitekilder og smittefare. Kommunene har også vært usikre på hvilken aktivitetsplikt de har overfor meldepliktige virksomheter.

I etterkant av utbruddet fastsatte Sosial- og helsedirektoratet (nåværende Helsedirektoratet) en midlertidig forskrift om tiltak for å hindre overføring av *Legionella* via aerosol, med hjemmel i smittevernloven. Forskriften ble utarbeidet på kort tid, uten høring, for å begrense smittefaren så raskt som mulig.

Høsten 2005 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som ble ledet fra Helse- og omsorgsdepartementet med representanter fra Sosial- og helsedirektoratet (nåværende Helsedirektoratet), Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens helsetilsyn og Sarpsborg kommune. I tilknytning til arbeidsgruppen ble det etablert en referansegruppe med representanter fra de ulike bransjeorganisasjonene, kommuner og kompetansemiljøer. Mandatet for arbeidet var å foreta en grundig gjennomgang av gjeldende regelverk, herunder dagens tilsynsordning, med utgangspunkt i problemstillinger som reiste seg i forbindelse med utbruddet i mai 2005.

Arbeidet resulterte i flere forslag til tiltak, og de tiltakene som forutsatte endringer i regelverket ble sendt på høring våren 2007. Høringsnotatet gjorde rede for blant annet forekomst og erfarin-

ger med legionellasykdom (legionellose og pontiacfeber) i Norge, i tillegg til en risikovurdering for overføring av legionellasykdom som var utarbeidet av Nasjonalt folkehelseinstitutt. Risikovurderingen tok blant annet utgangspunkt i en risikokategorisering av ulike typer installasjoner, hvor kjøletårn, luftskrubbere og offentlig tilgjengelige boblebad ble trukket fram som installasjoner med særlig smittepotensial for *Legionella*. I høringsnotatet ble det foreslått nye bestemmelser om krav til forebygging av *Legionella* i forskrift om miljørettet helsevern, og forskrift om badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. Det ble videre foreslått at det innføres en ordning med akkrediterte inspeksjonsorganer for virksomheter med slike innretninger, jf. punkt 2.2. Departementet sendte også etter initiativ fra referansegruppen på høring forslag om å integrere internkontroll etter miljørettet helsevernregelverket i forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

Forskrift om miljørettet helsevern ble endret 1. januar 2008 ved at det ble fastsatt et nytt kapittel 3a Krav om å hindre spredning av *Legionella* via aerosol. Samtidig ble det foretatt endringer i forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. som retter seg særlig mot boblebad og dusjanlegg i tilknytning til bassengbad. Forskriftsendringene opphevet og erstattet den midlertidige forskriften fra 2005. Bestemmelsene stiller blant annet krav om at innretninger skal drives slik at det gir tilfredsstillende beskyttelse mot spredning av *Legionella* via aerosol, krav om månedlig mikrobiologisk prøvetaking for enkelte innretninger, og bestemmelser om prøvetaking i en utbruddssituasjon. Meldeplikt til kommunen for kjøletårn og offentlig tilgjengelige boblebad ble utvidet til også å omfatte luftskrubbere. Forslaget om å integrere bestemmelser om internkontroll etter miljørettet helsevernregelverket med HMS-regelverket fikk bred støtte i høringen. Da dette er et generelt miljørettet helsevern-tiltak, vil det bli vurdert nærmere i forbindelse med en helhetlig gjennomgang av miljørettet helsevern, som varslet i St.meld. nr. 16 (2002-2003), og som er planlagt gjennomført i 2009.

Arbeidsgruppen foreslo også en rekke tiltak som ikke forutsetter endringer i regelverket. Nasjonalt folkehelseinstitutt vil høsten 2008 ferdigstille en revisjon av sin veileder for forebygging og kontroll av legionellasmitte fra VVS-anlegg, gjennom den nye veilederen *Forebygging av legionellasmitte – en veiledning*. Smitte fra private dusjer er sannsynligvis en vanlig årsak til legionellasykdom i Norge, og Nasjonalt folkehelseinstitutt har derfor utarbeidet informasjon til private husstander og boligsammenslutninger om hvordan smittefaren kan reduseres ved hjelp av enkle tiltak. Brosjyren ligger på Folkehelseinstituttets hjemmesider. Videre har Helsedirektoratet etablert et samarbeidsforum som skal sikre dialogen mellom sentrale helsemyndigheter, kommuner og sentrale aktører innenfor fagfeltet. Nasjonalt folkehelseinstitutt og Helsedirektoratet deltar videre jevnlig på kurs og konferanser der tiltak for forebygging av *Legionella* er tema. I tillegg har regelverket for miljørettet helsevern, herunder bestemmelser om forebygging av *Legionella* fra 1. juli 2008 blitt inkludert i nettstedet Regelhjelp.no, som retter seg mot virksomheter og bransjer.

Sommeren 2008 var det et nytt utbrudd i Østfold der 5 personer ble syke, hvorav 2 personer døde. Det er ikke påvist noen sikker felles smitekilde for alle de fem pasientene, men Folkehelseinstituttet og Sarpsborg og Fredrikstad kommuner mener det er rimelig å anta at smitten til minst tre av pasientene har sammenheng med legionellafunn i biodammene til et renseanlegg for avløpsvann fra et anlegg for treforedlingsindustri. Disse biodammene er tatt ut av drift for å unngå videre fare for legionellaspredning, og det er gitt midlertidig endring i utslippstillatelsen for bedriften ut 2009 for å finne fram til en renseteknologi som kombinerer best mulig rensing med minst mulig fare for legionellaspredning. Man arbeider fortsatt med å oppsummere erfaringene fra juni-juli 2008, og erfaringene derfra vil tas med i det videre arbeidet med forebygging av *Legionella*. Blant annet kan erfaringene ha betydning for hvilke innretninger som skal underlegges ordningen, og for fastsettelse av tidsintervaller for innhenting av vurdering fra akkreditert inspeksjonsorgan.

2.2 Forslaget i høringsnotatet

Forslagene fra arbeidsgruppen som forutsatte endringer i regelverket, ble sendt på høring 21. februar 2007. Blant forslagene var å innføre en ord-

ning med akkrediterte inspeksjonsorganer innen miljørettet helsevern som supplement til det kommunale tilsynet. Høringsfristen var 11. mai 2007.

Det ble lagt til grunn i høringsnotatet at tilsyn med innretninger og virksomheter som har stort spredningspotensial for *Legionella* fortsatt må ses i sammenheng med det øvrige arbeidet med forebygging av legionellasmitte som en del av miljørettet helsevern. Departementet la til grunn at kommunen fortsatt skal føre tilsyn med alle virksomheter som kan spre *Legionella*.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslo i høringsnotatet at oppfølgingen av de innretningene som har størst smitte- og spredningspotensial, skal styrkes. Det ble foreslått å innføre en ordning med tredjepartsvurdering som supplement til meldeplikten til kommunen. Forslaget innebærer at akkrediterte inspeksjonsorganer (tredjepart) skal gjennomgå aktuelle innretninger, både deres konstruksjon og utforming, og virksomhetens rutiner for rengjøring m.v. Inspeksjonsorganene vil være kompetente virksomheter som er akkreditert av Norsk Akkreditering i henhold til et normativt dokument. Virksomhetene vil i henhold til forslaget få en plikt til å innhente en vurdering (rapport eller sertifikat) fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Høringsnotatet drøftet hvorvidt denne vurderingen skulle være et inspeksjonssertifikat (ferdigrapport) eller inspeksjonsrapport (redegjørelse for status ved innretningen). Departementet oppfordret særlig høringsinstansene til å uttale seg om dette punktet, som også har betydning for hvilken oppfølging og rolle kommunen vil ha overfor virksomheten. Departementet foreslo at inspeksjonsorganets vurdering (rapport/sertifikat) skulle vedlegges den melding som skal sendes kommunen i henhold til forskrift om miljørettet helsevern. Kommunen vil fortsatt ha myndigheten til å gi eventuelle pålegg som granskning, retting, stansing og tvangsmulkt. Kostnader knyttet til inspeksjonsordningen skal dekkes av virksomheten.

Forslaget til endring i kommunehelsetjenesteloven §§ 4a-4 og 4a-7 var utformet nøytralt i forhold til hvilke innretninger eller virksomheter ordningen kan innføres for. I høringsnotatet fulgte imidlertid også et konkret forslag om endringer i forskrift om miljørettet helsevern for å innføre inspeksjonsordning for de virksomheter som har størst potensial for smittespredning. Dette var virksomheter med kjøletårn, luftskrubbere og boblebad som er tilgjengelige for allmennheten.

For en nærmere omtale av forslaget i høringsnotatet vises det også til punkt 5.2 og 5.3.

2.3 Høringsinstanser

Høringsnotat av 21. februar 2007 ble sendt ut til følgende instanser:

Departementene
Fylkeskommunene
Kommunene
Landets fylkesmenn
Landets helseforetak
Landets pasientombud
Landets regionale helseforetak
Landets universiteter
Landets sosial- og helsefaghøgskoler
Akademikerne
AL Badelandene BA
Arbeiderbevegelsens Arbeidsgiverforening
Arbeidsmiljøsenteret
Bedriftsforbundet
BKI Automasjon
Borregaard Industries Ltd
Byggherreforeningen
Coop Norge
Den norske advokatforening
Den norske lægeforening
Det Norske Veritas
Direktoratet for arbeidstilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Due miljø AS
Factor Insurance Brokers AS
Fiber ProTector Norge AS
Forum for kommunale planleggere
Forum for miljø og helse
Forum Invento
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Høgskolen i Telemark, institutt for natur-, helse- og miljøvern
Industrikjemikalier AS Mitco
Ingeniørfirma Øksengård
Institutt for samfunnsforskning
Kommunalteknisk forening
Kommunenes Sentralforbund
Landbrukets Arbeidsgiverforening
Landbrukssamvirkets felleskontor
LO
Maskinentreprenørenes Forbund
Mattilsynet
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Nemko AS
NITO
Norges Astma- og Allergiforbund
Norges Bondelag
Norges Rederiforbund

Norges Skogeierforbund
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norsk Akkreditering
Norske arkitekters landsforbund
Norsk bonde- og småbrukarlag
Norsk brannvern forening
Norsk elektroteknisk komité
Norsk Forum for Bedre Innemiljø for Barn
Norsk Heiskontroll
Norsk Renholdsverks Forening
Norsk Skogbruksforening
Norske Boligbyggelags Landsforbund
Norvar
Næringslivets hovedorganisasjon
Næringslivets sikkerhetsorganisasjon
Offentlige legers landsforening
Oslo kommune, Helse- og velferdsetaten
Prosessindustriens Landsforening
Regjeringsadvokaten
Reiselivsbedriftenes Landsforening
Rådgivende ingeniørers forening (RIF)
SAMFO – Arbeidsgiverorganisasjon for samvirkeforetak
Shelby Teknikk AS
SINTEF
Sosial- og helsedirektoratet
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Statens byggt tekniske etat (BE)
Statens forurensningstilsyn
Statens helsetilsyn
Statens strålevern
Statsbygg
Statsskog
SWECO Grøner AS
Säröhus Konferenshotell
Tekniske Foreninger Servicekontor
Teknologibedriftenes Landsforening
Unio
VEFA AS
Ventilasjons og Rørentreprenørenes Forening
YS

Departementet har mottatt høringsuttalelser fra:

Fiskeri- og kystdepartementet
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Samferdselsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Barne- og likestillingsdepartementet
Namsos kommune
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Porsgrunn kommune
Helse- og miljøtilsyn Salten IKS
Miljørettet helsevern i Grenland
Akershus universitetssykehus HF

Om lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern)

Kunnskapsdepartementet
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Norsk Akkreditering
Norsk Petroleumsinstitutt
Park og Idrett
Kultur- og kirkedepartementet
Sysselmannen på Svalbard
Coop NKL BA Hovedkontor
Horten kommune
Norsk heiskontroll
Universitetet i Bergen
Landsorganisasjonen i Norge
Moss kommune
Høgskolen i Bergen
Holmestrand kommune
Direktoratet for Arbeidstilsynet
Miljørettet helsevern i Indre Østfold
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forum Invento
Re kommune
Larvik kommune
Statens helsetilsyn
NorKjemi
Sosial- og helsedirektoratet
Fredrikstad kommune
Bærum kommune
Kommunal- og regionaldepartementet
Samferdselsdepartementet
SINTEF Helse

Miljørettet helsevern i Vestfold
Drammen kommune
Hamar kommune
Norsk Vann og Avløpsverkförening
Justis- og politidepartementet
Halden kommune
Kontor for miljørettet helsevern Frogn Nesodden
Ås og Enebakk
Trondheim kommune
Leksvik kommune
Norsk VVS Energi- og Miljøteknisk Forening
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Time kommune
Helse Vest RHF
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Avfall Norge
NHO Reiseliv
Byggenæringens Landsforening
Norske boligbyggelag
Finnmark fylkeskommune
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Kristiansand kommune
Utenriksdepartementet
Aqua Unique Norge
Norsk Industri
Oslo kommune
Den norske lægeforening
Vennesla kommune

3 Gjeldende rett

3.1 Helselovgivningen

3.1.1 Kommunehelsetjenesteloven

Lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (kommunehelsetjenesteloven) §§ 1-3, 1-4 og kapittel 4a med forskrifter regulerer lovområdet miljørettet helsevern.

Kommunehelsetjenesteloven pålegger kommunene ansvar for miljørettet helsevern. Miljørettet helsevern omfatter faktorer i miljøet som kan ha innvirkning på folks helse, jf. § 4a-1. Dette kan være blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. Et eksempel på en biologisk miljøfaktor er forekomst og spredning av legionellabakterier. Kommunen skal ha oversikt over helsetilstanden i befolkningen (§ 1-4), føre tilsyn med miljøfaktorene (§ 4a-2). Kommunen har, dersom vilkårene i loven er oppfylt, myndighet til å gi pålegg om granskning (§ 4a-7), retting (§ 4a-8), stansning (§ 4a-10) og tvangsmulkt (§ 4a-9). Kommunens oppgaver innen miljørettet helsevern kan delegeres til et interkommunalt organ eller til en annen kommune (§ 4a-3).

Virksomheter og eiendommer skal drive slik at de ikke har negativ innvirkning på befolkningens helse, og i tråd med bestemmelser gitt i forskrift, jf. § 4a-8. Forårsaker en virksomhet helserisiko eller skade, vil det være virksomheten som sådan som er ansvarlig utad, uavhengig av om det innad er enkeltpersoner som har fått ansvaret for den praktiske oppfølgingen av regelverket.

I samsvar med lovens formål kan departementet i tillegg gi forskrifter om miljørettet helsevern, herunder drikkevann og hygieniske forhold i bygninger, lokaler, innretninger og enhver form for virksomhet, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a-1. Det kan også gis forskrifter med nærmere bestemmelser om meldeplikt eller godkjenningsplikt for virksomheter som etter sin art kan ha innvirkning på helsen, eller endringer i slik virksomhet, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a-4. Det kan også gis nærmere regler av departementet om plikt til å ha et internkontrollsystem for å sikre at kravene etter loven overholdes.

Statens helsetilsyn/Helsetilsynet i fylkene fører tilsyn med at kommunene fremmer helse-

tjenestens formål på en forsvarlig og hensiktsmessig måte, jf. kommunehelsetjenesteloven § 6-3. Finnes Helsetilsynet at kommunens drift av helsetjenesten, herunder miljørettet helsevern, er ufor- svarlig, kan det gis pålegg om å rette forholdet. Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylkenes rolle følger av lov om statlig tilsyn med helsetjenesten av 30. mars 1984 nr. 15.

3.1.2 Forskrift om miljørettet helsevern

Forskrift 25. april 2003 nr. 486 om miljørettet helsevern er en generell presisering av kommunehelsetjenesteloven § 1-4 og kapittel 4a. Forskriften gjelder for private og offentlige virksomheter og eiendommer hvis forhold direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen, jf. § 2. Virksomheter og eiendommer skal etter § 7 planlegges, bygges, tilrettelegges, drives og avvikles på en helsemessig tilfredsstillende måte, slik at de ikke medfører fare for helseskade eller helsemessig ulempe. Forskriften inneholder nærmere krav til flere konkrete miljøfaktorer, blant annet stilles det krav at virksomheter skal drive slik at smittsomme sykdommer forebygges, jf. § 10f.

Den ansvarlige for virksomheten eller eiendommen er ansvarlig for at kravene i forskriften følges. Denne skal også i henhold til § 12 sørge for at det innføres og utøves internkontroll for å påse at kravene i forskrift om miljørettet helsevern etterleves. Mange virksomheter som har plikt til å innføre og utøve internkontroll etter miljørettet helsevern forskriften, vil også være pålagt internkontroll etter annen lovgivning. Dette gjelder særlig forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse, miljø og sikkerhet i virksomheter.

Kommunens ansvar for å fremme folkehelse og bidra til å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helsen er nærmere regulert i § 4. På bakgrunn av dette skal kommunen føre tilsyn med at kravene etter miljørettet helsevern forskriften overholdes, jf. § 6. Kommunens tilsynsplikt innebærer blant annet at kommunen skal ha oversikt over hvilke virksomheter som omfattes av forskriften, og påse at virksomhetene er orientert om hvilke krav som foreligger. Videre

skal kommunen gjennomføre tilsyn med virksomheten etter en fastsatt plan og følge opp at virksomheten lukker sine avvik etter en fastsatt tid.

Forskrift om miljørettet helsevern ble endret 1. januar 2008, og fikk da et nytt kapittel 3a. Kapitlet gjelder for virksomheter og eiendommer med innretninger som direkte eller indirekte kan spre *Legionella* via aerosol til omgivelsene, utendørs eller innendørs. Det stilles krav at slike virksomheter skal planlegges, bygges, drives og avvikles slik at hele innretningen, tilhørende prosesser, og direkte og indirekte virkninger av disse, gir tilfredsstillende beskyttelse mot spredning av *Legionella* via aerosol. Innretninger skal etterses regelmessig, og på grunnlag av en risikovurdering skal det fastsettes rutiner som sikrer at drift og vedlikehold gir et tilfredsstillende vern. Det stilles krav om månedlig mikrobiologisk prøvetaking for enkelte innretninger, og virksomheter med kjøletårn og luftskrubere skal melde til kommunen ved oppstart og ved vesentlige utvidelser eller endringer. Kapittel 3a regulerer også prøvetaking i en utbruddssituasjon.

3.1.3 Forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu

Forskrift 13. juni 1996 nr. 592 for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. skal blant annet sikre brukerne av badeanlegg, bassengbad og badstuer tilfredsstillende helsemessige og hygieniske forhold. Forskriften omfatter alle bassengbad, badeanlegg og badstuer, herunder offentlig tilgjengelige boblebad. De som eier eller driver badeanlegg, har ansvaret for å påse at bestemmelsene i forskriften overholdes og skal blant annet påse at det føres internkontroll. Eier eller driver av anlegget har meldeplikt til kommunen før badeanlegg tas i bruk eller ved senere endringer, jf. § 6. Kommunen skal etter § 19 føre tilsyn med at forskriftens bestemmelser overholdes.

Forskriften ble endret 1. januar 2008 og gir nå nærmere bestemmelser for å forebygge oppvekst og spredning av legionellabakterier, spesielt for dusjanlegg og for boblebad. Det er i forskriften § 18 gitt en bestemmelse om at Nasjonalt folkehelseinstitutt kan gi en forhåndsuttalelse om hvorvidt ulike typer/modeller av boblebad er utformet slik at de kan gi tilfredsstillende beskyttelse mot *Legionella*. Da boblebad i hovedsak er serieproduserte enheter, vil en slik vurdering være en bistand til kommunens vurdering av virksomhetens melding etter § 6.

3.1.4 Smittevernloven

Lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven) har som formål å verne befolkningen mot smittsomme sykdommer ved å forebygge dem og motvirke at de overføres i befolkningen, jf. smittevernloven § 1-1. Alle kommuner og regionale helseforetak skal i henhold til loven ha utarbeidet egne smittevernplaner. Kommunen og kommunelegen skal utføre de oppgaver innen smittevern som loven oppstiller. Kommunelegen skal utarbeide forslag til plan for helsetjenestens arbeid med vern mot smittsomme sykdommer, herunder beredskapsplaner og tiltak, og organisere og lede dette arbeidet, jf. smittevernloven § 7-2.

Smittevernloven er en fullmaktslov som gir blant annet kommunen myndighet til å fatte en rekke vedtak som f. eks. møteforbud, stenging av virksomhet, begrensing i kommunikasjon mv når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført. Helsedirektoratet har myndighet til å treffe slike vedtak for hele eller for deler av landet, dersom det foreligger alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom, og når det er avgjørende å få satt i verk tiltak raskt for å motvirke overføring av sykdommen. Direktoratet kan også gjennom forskrift gi nærmere bestemmelser om de forskjellige tiltak, herunder fastsette krav til metoder og midler som skal brukes og til kvalifikasjoner hos de personer som skal sette i verk tiltak for å motvirke smitte av sykdommen, jf. smittevernloven § 4-1 sjette ledd.

Nasjonalt folkehelseinstitutt er databehandlingsansvarlig for Meldingssystemet for smittsomme sykdommer (MSIS) og er også mottakere av varsler om smittsomme sykdommer ved sin 24 timers betjente Smittevernvakt. Folkehelseinstituttet har en feltepidemiologisk gruppe som kan reise ut i kommunene og bistå i praktisk smitteoppsporingsarbeid.

3.2 Lovgivning der private ordninger supplerer offentlig tilsynsorgan

3.2.1 Akvakulturanlegg

Det er nødvendig med tillatelse for å drive akvakulturvirkosomhet. En akvakulturtillatelse er en tillatelse gitt i medhold av lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven) som ved registrering i akvakulturregisteret gir rett til bestemt type produksjon av bestemt art, i bestemt omfang på en eller flere bestemte lokaliteter.

Akvakulturloven § 12 bestemmer i tillegg at innretninger og utstyr som nyttes til aktiviteter som omfattes av loven skal være forsvarlig utformet, ha forsvarlige egenskaper og brukes med nødvendig aktsomhet. Videre gir bestemmelsen hjemmel til å gi forskrift om krav til tilvirkning, bruk og egenskaper ved innretninger og utstyr som nevnt i første ledd, herunder fastsette godkjennings- og sertifiseringsordninger.

Fiskeri- og kystdepartementet har gjennom forskrift 11. desember 2003 nr. 1490 om krav til teknisk standard for installasjoner som nyttes til akvakultur, innført krav til akvakulturanlegg om å få innretningens tilstand vurdert av akkrediterte inspeksjons- og sertifiseringsorganer. Forskriftens formål er å begrense rømming fra flytende akvakulturinstallasjoner gjennom å sikre forsvarlig teknisk standard på installasjoner, samt forsvarlig drift og vedlikehold av installasjonene. Akkreditert inspeksjonsorgan og sertifiseringsorgan er i forskriften definert som hhv. inspeksjons- eller sertifiseringsorgan som er akkreditert av Norsk Akkreditering eller annet anerkjent akkrediteringsorgan som har undertegnet de relevante multilaterale avtaler for gjensidig internasjonal anerkjennelse, og som er etablert i et EU-/ EØS-land.

Forskriften skiller mellom akvakulturinstallasjoner som var etablert før forskriftens ikrafttredelse og nyere installasjoner.

Eier av flytende akvakulturinstallasjon som var etablert før 1. januar 2004 har etter forskriften kapittel 5 plikt til å dokumentere forsvarlig teknisk standard på installasjonen gjennom utstedt dugelighetsbevis. Et dugelighetsbevis er en bekreftelse fra akkreditert inspeksjonsorgan om at en flytende installasjon som nyttes til akvakultur holder et forsvarlig teknisk nivå. Det følger av forskriften § 13 andre ledd at *«Et dugelighetsbevis skal som minimum inkludere en analyse av den flytende akvakulturinstallasjonen i forhold til de operasjonelle krav som oppstilles i NS 9415 eller tilsvarende internasjonal standard for den lokalitetskategori installasjonen er utplassert på.»* Standarden inneholder krav til fysisk utforming av anleggene og tilhørende dokumentasjon. Dette omfatter blant annet utregnings- og prosjekteringsregler og krav til installering, drift og vedlikehold. Dugelighetsbevis utstedes for maksimalt 3 år av gangen. Dersom det skjer en vesentlig endring på en installasjon som innehar dugelighetsbevis, skal nytt dugelighetsbevis innhentes. Dersom hovedkomponenter skiftes ut i en installasjon som innehar dugelighetsbevis, skal kun produktsertifiserte hovedkomponenter monteres inn i installasjonen. Dugelighetsbevis og ser-

tifiseringer er gyldige i 3 år, med mindre det skjer vesentlige endringer ved anleggene.

Eier av flytende akvakulturinstallasjoner som ble etablert etter 1. januar 2004 må sørge for at anlegget og dets hovedkomponenter er produktsertifisert av akkreditert sertifiseringsorgan i henhold til NS 9415 eller tilsvarende internasjonal standard. Leverandører av installasjoner eller hovedkomponenter som skal nyttes til akvakultur plikter å levere en brukerhåndbok for installasjonen eller komponenten. Brukerhåndboken skal være i samsvar med de krav som oppstilles i NS 9415 eller tilsvarende internasjonal standard. Montering av en installasjon på lokalitet skal skje i samsvar med de krav og prosedyrer som oppstilles i brukerhåndboken for installasjonen og komponentene. Det samme gjelder utskiftning av hovedkomponenter i slike installasjoner.

I medhold av § 18 kan Fiskeridirektoratet i særlige tilfeller dispensere fra forskriften. Overtredelse av forskriften eller vedtak fattet i medhold av den, kan medføre straff og andre reaksjoner etter akvakulturloven.

3.2.2 Krav om periodisk kontroll av kjøretøyer (EU-kontroll)

Forskrift 8. august 2002 nr. 875 om periodisk kontroll og utekontroll av kjøretøy stiller i § 3 krav om at den som eier eller disponerer kjøretøy som faller under forskriften, uoppfordret skal framstille kjøretøyet til kontroll hos godkjent kontrollorgan på gitte tidspunkter. Forskriften § 4 fastslår at periodisk kontroll bare kan utføres av kontrollorgan godkjent av Regionvegkontoret. Dette kan for eksempel være NAFs teststasjoner eller verksteder. Vegdirektoratet fastsetter krav til utdanning, praksis m.v. for godkjenning som kontrollorgan. Kontrollorganene rapporterer til Regionvegkontoret som avgjør om et kjøretøy kan godkjennes, eventuelt om det skal pålegges utbedring eller bruksforbud for kjøretøyet. Pålegg fra regionvegkontorene er enkeltvedtak, og Vegdirektoratet er klageinstans for enkeltvedtak som fattes i medhold av forskriften. I henhold til § 9 skal Regionvegkontoret føre tilsyn med kontrollorganene. Regionvegkontoret kan tilbakekalle, midlertidig eller permanent, retten til å utføre kontroll etter denne forskrift dersom kontrollen regelmessig har vært av dårlig kvalitet, eller det foreligger alvorlige og/eller gjentatte brudd på regelverket omkring periodisk kontroll av kjøretøy.

Forskrift 18. juni 2004 nr. 959 om krav til kontrollorgan for periodisk kontroll av kjøretøy og godkjenning av kjøretøyverksteder stiller blant

annet nærmere krav til kontrollorgan som kan utføre periodisk kontroll av kjøretøy. Det er fastsatt bestemmelser om krav til lokaler og teknisk utstyr for kontrollorgan, krav til personell, til kvalitetssikringssystem m.v.

3.2.3 Kontroll av heiser

Plan- og bygningsloven § 106a stiller krav om at heis, rulletrapp og rullende fortau skal være utført, og at driften av slikt anlegg skal være så betryggende at bruken av anlegget ikke kan medføre personskade. Det er eieren av anlegget som er ansvarlig for at det er i driftssikker stand. Eieren skal blant annet sørge for at det føres tilsyn og periodisk sikkerhetskontroll med anlegget. Kommunen kan føre sikkerhetskontroll med anlegg som er i drift. Slik kontroll kan også føres av Kommunal- og regionaldepartementet eller den det bemyndiger.

Norsk Heiskontroll er bemyndiget til å drive landsomfattende kontrollvirksomhet av løfteinnretninger, slik som heiser, rulletrapper, rullende fortau, trappeheiser og løfteplattformer for funksjonshemmede. Norsk heiskontroll er en stiftelse som utfører periodisk sikkerhetskontroll av eksisterende heisanlegg i alle landets kommuner, med unntak av Oslo som har en egen kommunal heiskontroll.

Det er i forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (TEK) gitt nærmere bestem-

melser om kontroll med heiser og andre løfteinnretninger. Det følger blant annet av forskriften at eier skal sørge for å få utført sikkerhetskontroll minst hvert annet år når anlegget er i drift. Den som foretar sikkerhetskontroll skal sende tilstandsrapport til kommunen og til eier dersom det avdekkes uregelmessigheter ved anlegget. Det er kommunen som har myndighet til å gi pålegg om retting, eventuelt andre virkemidler, jf. plan- og bygningsloven § 113 og TEK § 9-62 sjette ledd. Dersom feil eller mangler kan medføre vesentlig fare for personsikkerheten, har den som utfører sikkerhetskontroll myndighet i forskriften § 9-62 å fatte hastevedtak om stansing inntil kommunen kan treffe vedtak. I praksis er kontakten direkte mellom Norsk heiskontroll og heiseier, og avgift for kontrollen går direkte til Norsk heiskontroll.

Norsk heiskontroll er akkreditert av Norsk Akkreditering som uavhengig inspeksjonsorgan etter NS-EN ISO/IEC 17020. Dette er en frivillig akkreditering som dokumenterer Norsk heiskontrolls kompetanse og uavhengighet. Nye anlegg er innretning etter heisdirektivet, og Norsk heiskontroll er utpekt av myndighetene som Teknisk kontrollorgan for sluttkontrollen i en samsvarsvurdering for påføring av CE-merke. Akkrediteringen omfatter både periodisk sikkerhetskontroll av eksisterende heiser, rulletrapper og rullende fortau og er grunnlaget for utpeking som Teknisk kontrollorgan for nye heiser.

4 Regulering i andre land

4.1 Regulering av virksomheter som kan spre *Legionella*

I *Sverige* er miljöbalken den mest sentrale lov når det gjelder forebygging av *Legionella*. Miljöbalken stiller blant annet krav om internkontroll. For visse typer virksomheter stilles det særskilte krav til internkontroll i forordning om virksomhetsutøvers egenkontroll (1998:901) samt krav om målinger og prøvetakning i Naturvårdsverkets forskrifter (NFS 2000:15). Miljönemnden i kommunen har det overgripende tilsynsansvaret for miljø- og helsevern i kommunen. For miljøfarlige virksomheter som er godkjenningsspliktige er det länsstyrelsen som er tilsynsmyndighet. I saker som gjelder *Legionella* kan flere tilsynsmyndigheter ha ansvar, men det er kommunen som har det primære ansvaret for å starte en smitteoppsporing. Dette initieres som oftest av smittevernlegen. *Legionella* vil ofte også være et arbeidsmiljøspørsmål, slik at Arbetsmiljöverket også må koples inn. Det finnes flere forskrifter på arbeidsmiljøområdet som skal ivareta forebygging av bl.a. *Legionella*. Smittskyddslagen regulerer bl.a. smittevernlegens oppgaver ifm mistanke om utbrudd. I tillegg er Boverkets byggregler revidert slik at det nå stilles tydeligere krav til forebygging av *Legionella* ved installasjoner i nybygg.

I *Finland* har de en hälsoskyddslag som kan sammenlignes med Norges kommunehelse-tjenestelov, med hovedsakelig samme formål. Det er ikke inntatt særlige regler om ansvarsforhold og tilsyn i forhold til kjøletårn i denne loven, men kommunene har et generelt ansvar for å fremme og overvåke helsetilstanden slik at et sunt miljø sikres for kommunens innbyggere. Loven baserer seg videre på et allment prinsipp om at en virksomhet som påvirker livsmiljøet, skal planlegges og organiseres slik at befolkningens og individenes helse fremmes og opprettholdes. Hälsoskyddslagen nevner hvilke virksomheter som er meldepliktige til de kommunale helsemyndighetene. Eiere av kjøletårn mv. nevnes ikke spesifikt i denne sammenheng, men eiere av kjøletårn kan falle under bestemmelsen om at virksomheter som grunnet sin karakter må oppfylle særlige krav, skal være meldepliktige.

Danmark har de senere årene revidert sin lovgivning når det gjelder forebygging av *Legionella*. Krav til forebygging blir i hovedsak regulert gjennom byggeloven og bygningsreglementet. Bygningsreglement 2008 (BR08) erstatter bygningsreglement av 1995 og bygningsreglement for småhuse av 1998. Det forebyggende arbeidet er primært kommunens ansvar. Embetslægene, som fra 2007 er blitt en del av Sundhedsstyrelsen, men lokalisert i de fem regionene, har imidlertid fortsatt en rådgivende funksjon overfor kommunene og regionene, bl. a på det miljømedisinske og hygieniske området. Utbrudd av *Legionella* skal meldes både til Embedslægeinstitutionen i regionen og til Statens Serum Institut, som bedriver sykdomsovervåking, samt også har en rådgivende funksjon. Helsemyndighetene samarbeider også med Miljøstyrelsen, og de har i fellesskap fastsatt veiledende bakterienivåer og forslag til handlingsplaner og risikovurderinger for *Legionella*.

Island har lov og regulativ om «Hygiejne og miljøvern», som ikke nevner *Legionella* eksplisitt, men som omtaler at alle bygninger, private leiligheter, sykehus, hoteller, bedriftsvirksomheter, offentlige institusjoner o.l. skal holde dem rene og rense ventilasjonsanlegget regelmessig. Ansvaret ligger hos virksomhetseier. Alle offentlige og private foretak som utøver tjenester, behøver godkjenning før de kan starte driften sin. Hver kommune har sin egen «Miljöinspektion» som driver med godkjenning og tilsyn. Godkjenningen er i dag gyldig i 12 år, men hyppigheten av tilsynet varierer etter hva slags institusjon som er involvert.

I *England* er skadelige mikroorganismer er underlagt The Control of Substances Hazardous to Health Regulations 1999 (COSHH), hvilket betyr at kravene til å vurdere, forebygge eller kontrollere sykdomsutbrudd som følge av mikroorganismer også vil omfatte utbrudd av *Legionella*. Loven krever blant annet at den virksomhetsansvarlige skal vurdere den potensielle risikoen for spredning av mikroorganismer, herunder spredning av bakterier fra kjøletårn. The Approved Code of Practice on the prevention and control of legionellosis (ACOP) inneholder retningslinjer som danner et rammeverk for å forhindre fremtidige utbrudd av

Legionella. Notification of cooling towers and evaporative condenser regulations krever at blant annet kjøletårn meldes til de lokale myndighetene, som har ansvaret for området der utstyret er lokalisert i tilfelle utbrudd.

I *Nederland* gjelder «Waterleidingbesluit» for kollektive vanninstallasjoner på land slik som kaféer, fabrikker, campingplasser, svømmebasseng og supermarkeder. VROM-inspectie har tilsynsansvaret for kollektive vanninstallasjoner. I forlengelsen av dette utfører vannleverandørene kontroller ved tilknyttede kollektive vanninstallasjoner. Besluit hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwembelenheden Waterleidingwet Arbobeleidsregel regulerer blant annet legionellarisiko fra kjøletårn, luftfuktingsanlegg og fontener. Tilsyn ved slike installasjoner blir hovedsakelig utført av det nederlandske arbeidstilsynet og næringsmideltilsynet.

4.2 Relevant EU-regelverk

EUs varepakke er en lovpakke bestående av en beslutning og to forordninger som ble vedtatt av Europarådet 23. juni 2008. De nye bestemmelsene består av tre rettsakter, som alle vil bidra til å fjerne handelshindre og øke den frie bevegelsen av varer i det indre marked, samtidig med at produktsikkerheten skjerpes.

Regelverket innfører et system som vil gi bedre, mer effektiv og ensartet myndighetskontroll i hele det indre marked. Varepakken sikrer et system som gjør det mulig for industrien å gjøre varer tilgjengelig for hele EØS-markedet, samtidig som samfunnet ivaretar sikkerhet for innbyggerne.

Varepakken består av en beslutning og to forordninger. Beslutningen om et felles teknisk rammeverk for produkter i EØS er i hovedsak en bestemmelse om hvordan sektorspesifikke produktsikkerhetsdirektiver skal utformes og implementeres. Videre er det en forordning om akkreditering og markedskontroll. Denne forordningen retter seg mot statene i EØS-området og skal sikre at alle landene i EØS har et nødvendig apparat for å håndtere de kravene som ligger i produktsikkerhetsdirektivene og for å sikre at HMS-krav overholdes også på produkter som faller utenfor det harmoniserte området. Den siste delen av pakken er en forordning om markedsføring av produkter som omsettes lovlig i et annet EØS-land (ikke-harmonisert område).

I forordningen om akkreditering og markedskontroll settes det spesifikke krav til organisering av akkrediteringsordningen, både nasjonalt og i Europa. I hovedtrekk sier EU at hvert land skal ha et akkrediteringsorgan, og at akkreditering er foretrukket metode for å dokumentere kompetanse for de som skal godkjenne produkter. Disse godkjenningsorganisasjonene kan være; laboratorier som tar og/eller analyserer prøver eller kalibreringer, sertifiseringsorgan som vurderer produkter, personer eller organisasjoners egenskaper og inspeksjonsorgan som vurderer inspeksjonsobjekt/installasjoner etter at de er tatt i bruk.

Varepakken er foreløpig ikke gjennomført i EØS-avtalen. Nærings- og handelsdepartementet har i samarbeid med berørte departementer satt i gang med å kartlegge hvilke konsekvenser en eventuell gjennomføring av varepakken i norsk rett vil få, både med hensyn til mulige lovendringer samt økonomiske og administrative konsekvenser.

5 Forslag om hjemmel for å innføre akkreditert inspeksjonsordning i miljørettet helsevern

Regelverket om miljørettet helsevern har som formål å beskytte befolkningen mot negativ helsepåvirkning fra omgivelsene og miljøet, blant annet fra biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. Alle virksomheter og eiendommer som kan ha negativ innvirkning på helsen skal drive helsemessig tilfredsstillende, jf. forskrift om miljørettet helsevern § 7 og kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a.

Enkelte virksomheter er gjennom forskriftsbestemmelser pålagt godkjenningsplikt eller meldepikt i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 4a-4. Formålet med melde- og godkjenningsplikter er blant annet å sikre *«at den kommunale helsemyndighet på et så tidlig tidspunkt som mulig får all relevant informasjon om virksomheter som planlegges iverksatt eller endret, samt mulige helsemessige konsekvenser av virksomhetene»*, jf. Ot.prp. nr. 60 (1993-1994). Det understrekes videre at *«godkjenningsordninger fortsatt bare bør gjelde for enkelte felt innen det miljørettede helsevern, d.v.s. for enkelte typer virksomhet, eventuelt forhold vedrørende visse miljøfaktorer.»* Den foreslåtte ordningen med krav om å innhente vurdering fra en akkreditert tredjepart vil gjelde for enkelte virksomheter med melde- eller godkjenningsplikt som tilsynsmyndigheten skal ha en særskilt oppmerksomhet rettet mot.

Erfaringene fra utbruddene av legionellasykdom i 2001, 2005 og 2008 har vist at det i tillegg kan være behov for en annen type oppfølging overfor enkelte virksomheter og innretninger som har stort potensial for spredning av *Legionella*. Etter utbruddet i Østfold i 2005 ble det blant annet foreslått en ordning der de innretningene som har størst smitte- og spredningspotensial skal vurderes av en akkreditert tredjepart. En akkreditert tredjepart (inspeksjonsorgan) vil da vurdere innretningens tilstand, virksomhetens internkontrollsystem m.v. for å sikre at det er mulig å gjennomføre driften i tråd med regelverket.

Departementet foreslår i denne proposisjonen at kommunehelsetjenesteloven endres slik at den gir hjemmel for å innføre pålegg om akkrediterte tredjeparter. På lik linje med godkjennings- og mel-

dingsplikter forutsetter innføring av en inspeksjonsordning at det gis nærmere regler i forskrift. En inspeksjonsordning vil innebære et supplement til meldeplikten til kommunen og det kommunale tilsynet, og vil være aktuell for de virksomhetene som utgjør en større helserisiko.

5.1 Om akkrediterte inspeksjons- og sertifiseringsordninger

På en rekke samfunnsområder finnes det ulike sertifiserings- og inspeksjonsordninger. Dette kan være frivillige ordninger, der virksomheten av eget tiltak sørger for å bli sertifisert i forhold til nasjonale eller internasjonale standarder, for eksempel for å stille sterkere i konkurranse med andre. På enkelte områder er det også innført obligatoriske inspeksjons- eller sertifiseringsordninger. Et eksempel på en lovpålagt inspeksjonsordning er den som er opprettet for akvakulturanlegg/akvakulturinstallasjon (merder for fiskeoppdrettsanlegg). Formålet med akkrediterings- og sertifiseringsordninger er å kunne dokumentere at virksomheten oppfyller fastsatte kvalitetskrav, og ordningen vil blant annet være et virkemiddel for å sikre tillit til virksomheten.

Med en lovpålagt inspeksjonsordning, vil virksomheten få en plikt til å dokumentere at etablering og drift oppfyller de krav som følger av en fastsatt norm, gjennom å fremlegge et sertifikat eller en inspeksjonsrapport fra en kompetent og uavhengig part (et akkreditert inspeksjonsorgan).

Krav til tredjepartsorgan (sertifiserings- eller inspeksjonsorgan) er beskrevet i internasjonale standarder. Det stilles krav til uavhengighet, organisasjon, kompetanse, utstyr, prosedyrer og arbeidsmetodikk. Akkrediteringsorganet (Norsk Akkreditering) bedømmer om organisasjonen tilfredsstillende disse kravene. Andre løsninger er at det opprettes særskilte organisasjoner for kontroll på særskilte områder. Eksempler på dette er Det norske Veritas og Norsk Heiskontroll. Det er også vanlig at enkelte virksomheter oppretter egne aksjeselskap der tredjepartsvirksomheten foregår,

som for eksempel Teknologisk Institutt Sertifisering og Dovre Sertifisering. Det offentlige tilsynet med inspeksjons- og sertifiseringsorganer gjennomføres av Norsk Akkreditering, som er et forvaltningsorgan under Nærings- og handelsdepartementet. Norsk Akkreditering har kompetanse til å vurdere aktuelle sertifiserings- eller inspeksjonsorganers kompetanse og egnethet.

Organisasjoner som ønsker å bli akkreditert for å utføre en oppgave, inngår en avtale med Norsk Akkreditering som gjennomgår virksomheten og vurderer blant annet uavhengighet, organisasjon, kompetanse, utstyr, prosedyrer og arbeidsmetodikk i henhold til kravstandarder og normative dokument på det aktuelle området. Akkrediterte organisasjoner skal til enhver tid oppfylle akkrediteringskravene. De akkrediterte skal tilpasse seg nye krav eller endringer i eksisterende krav innen de tidsfrister som fastsettes av Norsk Akkreditering. Den akkrediterte organisasjonens avtale med Norsk Akkreditering vil regulere forholdet mellom de to partene, for eksempel ansvarsforhold dersom akkreditering faller bort eller liknende.

En ordning med akkreditert tredjepart kan enten utformes som en sertifiseringsordning eller en inspeksjonsordning. En sertifiseringsordning vil i hovedsak omfatte godkjenning av produkter (fortrinnsvis nye og serieproduserte), personell eller organisasjoner. En inspeksjonsordning kan omfatte vurdering av en innretning, tjeneste eller prosess (for eksempel å drifte et kjøletårn). En inspeksjon kan foretas for enkeltprodukter som ikke i utgangspunktet serieproduseres, og er en vurdering av innretninger eller installasjoner, eventuelt også bruken av dem.

Med en inspeksjonsordning følger også en internasjonal kravstandard for inspeksjonsorganer, NS-EN ISO/IEC 17020 *Generelle krav til drift av ulike typer organer som utfører inspeksjon*, som skal sikre en ensartet praksis til tross for ulike innretninger. Ettersom NS-EN ISO/IEC 17020 er en standard som gjelder for inspeksjonsorgan som arbeider på vidt forskjellige områder, er den ikke spesifikk på hvilke krav til kompetanse som skal settes til ledelse og inspektører. Krav til kompetanse kan uttrykkes som krav til relevant utdanning, erfaring og kurs. Dertil kommer at de skal ha de personlige egenskaper som kreves for å utføre en inspeksjon. Inspeksjonsorganet skal ha prosedyrer som sikrer at kun egnet og kvalifisert personale benyttes, og Norsk Akkreditering skal ved stikkprøver under oppfølgingsbesøk se til at dette systemet virker.

NS-EN ISO/IEC 17020 oppstiller tre typer kategorier inspeksjonsorgan; A, B og C, som beskriver hvilket forhold inspeksjonsorganet har til virksomheter som skal vurderes. Type A inspeksjonsorgan er et såkalt tredjepartsorgan, dvs. at inspeksjonsorganet må være helt uavhengig av de som produserer, drifter eller eier. Type B inspeksjonsorgan er et såkalt inspektorat som gjør inspeksjoner for egen organisasjon som kan være produsent, drifter eller eier. Det er imidlertid et krav om at inspeksjonen skal foregå i en egen enhet som har en viss grad av uavhengighet i forhold til eier eller produsent. Type C inspeksjonsorgan kan være produsent, drifter eller eier av anlegg, men kan også foreta inspeksjoner av anlegg som produseres, driftes og eies av andre. Det er verd å merke seg at det bare er det kapittel i standarden som omtaler uavhengighet og upartiskhet, som er forskjellig for de tre typer inspeksjonsorgan. Alle andre kapitler som omhandler krav til organisasjon, kompetanse, utstyr, kvalitetssystem, prosedyrer, sjekklister m.v. er identiske.

Ved etablering av en inspeksjonsordning på et nytt område, vil Norsk Akkreditering benytte seg av fagpersonale/bedømmere som er vel anerkjent i bransjen. Det kan også være aktuelt for Norsk Akkreditering å opprette en fagkomité for å vurdere krav til kompetanse, samt andre bransjespesifikke forhold som krav til og bruk av sjekklister. For å kunne akkreditere organer til å foreta inspeksjoner, må det utarbeides normer/standarder som inspeksjonsorganene skal vurdere samsvar mot. For forebygging av legionellasykdom vil det være Nasjonalt folkehelseinstituttts veileder *Forebygging av legionellasmitte – en veiledning* som er det aktuelle normative dokumentet. En forutsetning for at et slikt dokument kan benyttes av akkrediterte inspeksjonsorganer er at det er utarbeidet i en prosess hvor berørte parter blir hørt, og at det er spesifikt nok til at inspektørene kan verifisere et anlegg mot det. Nasjonalt folkehelseinstitutt vil i løpet av høsten 2008 ferdigstille veilederen *Forebygging av legionellasmitte – en veiledning*. Norsk Akkreditering er involvert i denne prosessen for å sikre at veilederen kan fungere som et normativt dokument.

Et normativt dokument må videre an vise hvilke konkrete deler av driften og innretningen inspeksjonsorganet skal inspisere og vurdere om oppfyller kravene. Dette kan blant annet være den fysiske/tekniske utformingen av innretningen (for eksempel at et kjøletårn er konstruert på en slik måte at det er mulig å ha et godt renhold), den faktiske gjennomføringen av vedlikehold og rengjøring av innretningene, og virksomhetens intern-

kontrollsystem. Det normative dokumentet bør i tillegg angi minimum av hva en inspeksjonsrapport skal inneholde.

Norsk Akkreditering skal etterse at alle akkrediterte organer følger samme retningslinjer og gjør de samme kontrollene, slik at man får en helhetlig og lik vurdering for hele landet og for alle virksomheter.

5.2 Forslag om en inspeksjonsordning innen miljørettet helsevern

Høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i høringsnotatet en endring i kommunehelsetjenesteloven som et ledd i oppfølgingen etter utbruddet av *Legionella* i Østfold i 2005.

Det vises i høringsnotatet til at formålet med å innføre en ordning med akkrediterte tredjeparter er å styrke oppfølgingen av innretninger med høy risiko for spredning av *Legionella*. Videre fremheves det som et mål å imøtekomme et kompetansebehov, og over tid bidra til å sikre et stabilt kompetansenivå både hos virksomheter med innretninger som innebærer en større helserisiko, og i kommunene som er tilsynsorgan. Det legges til grunn at ordningen vil bidra til at både private og offentlige virksomheter får en kvalitetsvurdering av en kompetent og uavhengig part. Man vil også kunne sikre at inspeksjon/tilsyn skjer ensartet og etter et normativt dokument som er utarbeidet med bidrag fra berørte parter. Ved å innføre en inspeksjonsordning vil også fokuset på forebygging av legionellasmitte øke.

Høringsnotatet gjorde rede for blant annet frivillig og obligatorisk ordning. En frivillig ordning vil sannsynligvis benyttes av de som i hovedsak allerede har gode systemer, og som er oppmerksomme på den risiko innretningene kan innebære. For å nå intensjonen om bedre forebygging av legionellasykdom la departementet til grunn at ordningen måtte være obligatorisk. Det er sannsynlig at det er blant de virksomhetene som ikke er opptatt av å forebygge oppvekst og spredning av *Legionella* man vil finne den største risikoen for utbrudd. Innføring av obligatorisk ordning forutsetter en hjemmel for å pålegge virksomheter å innhente vurdering fra akkreditert tredjepart i kommunehelsetjenesteloven.

I høringsnotatet blir det også gjort rede for alternativene sertifiseringsordning og inspeksjonsordning. En sertifiseringsordning vil i hovedsak omfatte produkter (fortrinnsvis nye og serie-

produserte), personell og organisasjoner. En inspeksjonsordning vil omfatte vurdering av en innretning, tjeneste eller prosess (for eksempel å drifte et kjøletårn). En inspeksjon kan foretas for enkeltprodukter og er en vurdering av innretninger/installasjoner, eventuelt også bruken av dem. Departementet la i høringsnotatet til grunn at en inspeksjonsordning er det aktuelle alternativet innenfor miljørettet helsevern og for oppfølging av innretninger med høyt smitte- og spredningspotensial for *Legionella*.

Inspeksjonsorganets vurdering vil komme i tillegg til det tilsyn kommunen i dag fører etter miljørettet helsevernregelverket. Det foreslås at en inspeksjonsordning skal knyttes til virksomheters melde- eller godkjenningsplikt til kommunen etter § 4a-4. Et sertifikat eller en rapport fra et akkreditert inspeksjonsorgan vil således bli et supplement til meldingen/godkjenningen. Departementet foreslo at kommunen fortsatt skal føre tilsyn og ha myndigheten til å gi eventuelle pålegg om retting, granskning, stansing og tvangsmulkt, jf. kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslo i høringsnotatet endringer i kommunehelsetjenesteloven § 4a-4 som gir hjemmel for departementet til å fastsette krav til inspeksjonsordning for enkelte virksomheter. I høringsnotatet ble det videre foreslått endringer i forskrifter for å innføre en inspeksjonsordning for kjøletårn, luftskrubbere og offentlig tilgjengelige boblebad. Et eget kapittel i høringsnotatet inneholdt en risikovurdering foretatt av Nasjonalt folkehelseinstitutt. Denne viser at det er disse innretningene som har størst risiko for oppvekst og spredning av *Legionella*.

Det ble videre foreslått en endring i kommunehelsetjenesteloven § 4a-7 slik at kommunen som en del av granskningsoppgaven kan pålegge virksomheter som faller under ordningen med akkrediterte inspeksjonsorganer, å innhente fornyet vurdering.

Høringsinstansenes syn

Helse- og omsorgsdepartementet mottok i høringsnotatet 65 uttalelser. Det er 20 høringsinstanser som uttaler seg konkret til forslaget om å endre kommunehelsetjenesteloven og innføre inspeksjonsordning for kjøletårn, luftskrubbere og offentlig tilgjengelige boblebad. Flere høringsinstanser er interkommunale organer som representerer flere kommuner.

Blant kommunene er et stort flertall positive til forslaget om innføring av en obligatorisk inspeksjonsordning som krav i lovverket. *Flere kommu-*

ner i Østfold mener en slik ordning vil styrke tilsynsvirksomheten som kommunene i dag driver og sikre en mer rettferdig likebehandling av de ulike virksomhetene. *Kristiansand kommune* påpeker at det er en utfordring å finne en god balanse mellom de mange installasjoner som innebærer en risiko for vekst og spredning av legionellabakterier, og samtidig å unngå urimelig tunge og ressurskrevende tiltak der risikoen for smittespredning er liten. Kommunen mener imidlertid forslaget i høringsnotatet gav en akseptabel løsning i så måte, og støtter forslaget om å innføre en ordning med akkreditert tredjepart. *Molde kommune* mener vurderinger fra et akkreditert inspeksjonsorgan vil være viktige, og påpeker at innretninger som kan spre *Legionella* består av til dels komplisert teknisk utstyr, og at mange kommuner vil ha begrenset kompetanse til å behandle slike saker.

Time kommune mener det er en fare for at kompetansenivået i kommunen vil svekkes dersom det innføres en ordning med akkrediterte tredjeparter, og tilrår heller at det satses på en styrking av kompetansen i kommunene. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag* påpeker at en slik løsning med flere involverte parter muligens kan bli vanskeligere å håndtere og mer byråkratisk enn nødvendig. Fylkesmannen mener ordningen kan bremse kommunene i organisering av mer kompetente fagmiljøer enn de har til rådighet til dags dato.

Både *Sosial- og helsedirektoratet* (nåværende Helsedirektoratet) og *Nasjonalt folkehelseinstitutt* støtter forslaget. *Statens helsetilsyn* er enig i at det er behov for en styrket kontroll når det gjelder innretninger med stort potensial til å spre legionellasmitte, og støtter forslaget om å innføre en ordning med akkrediterte tredjeparter. Tilsynet mener det er viktig at kommunene fortsatt skal ha ansvar for tilsynet med innretninger som kan spre *Legionella*, men stiller også et prinsipielt spørsmål om det er hensiktsmessig å skille *Legionella* ut fra resten av fagfeltet miljørettet helsevern.

Norsk industri er positive til den forslåtte lovendringen og til at det foreslås krav om akkrediterte inspeksjonsorganer for innretningene i høyeste risikoklasse. Foreningen er opptatt av at eiere av de aktuelle innretningene blir møtt med de samme krav og med den samme kompetanse. Også *SINTEF Helse* støtter forslaget og mener det gir anledning til å bygge opp kunnskap om forekomst og smitekilder om *Legionella* hos et akkreditert inspeksjonsorgan.

Norsk Helsekontroll (NHK) er enig i at kommunen fortsatt bør ha det overordnede ansvaret for tilsyn med innretninger som kan spre *Legionella*. NHK antar imidlertid at mange kommuner har for

små ressurser til å føre et aktivt tilsyn på dette området. Det bør i tillegg etableres kommunale registre over innretninger som kan spre *Legionella* på samme måte som for heiser, rulletrapper m.m. i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven. NHK stiller seg tvilende til om markedet for inspeksjonsorganer er stort nok til at flere inspeksjonsorganer kan konkurrere om oppdragene. Det anbefales derfor heller at myndighetene inngår avtale med et landsdekkende kontrollorgan om å utføre denne kontrollvirksomheten.

NHO reiseliv er skeptisk til forslaget, og mener tilsynsoppgaven er av en slik karakter at den skal ivaretas av det offentlige og ikke private aktører. Det fremheves at det er viktig å ha kompetanse lokalt knyttet til befolkningens helse. Videre påpekes det at dialogen mellom virksomhetene og kommunen, som ansvarlig forvaltningsorgan, vil bli belastet med et mellomledd, som i tenkte tilfelle kan ha en egeninteresse i å uttale seg. NHO Reiseliv savner også en drøftelse av inspeksjonsorganenes status i forhold til forvaltningsloven når det gjelder saksbehandling, vedtak og klageadgang.

Norsk VVS Energi- og miljøteknisk forening går imot forslaget, og mener at det kommunale tilsynet bør styrkes med hensyn til kompetanse, kapasitet og forvaltningsmessig plassering. Det fremheves blant annet at risikoinstallasjoner for spredning av *Legionella* ikke representerer noe uvanlig komplisert særtilfelle som begrunner etablering av en særskilt tilsynsordning. Videre mener foreningen at bruk av inspeksjonsrapport fra et akkreditert inspeksjonsorgan kan bli unødig komplisert og kostnadskrevende.

Helse- og omsorgsdepartementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet ønsker å styrke kontrollen med de innretninger som har høyest risiko for å spre *Legionella* via aerosol. Innføring av en inspeksjonsordning for kjøletårn og luftskrubere vil etter departementets vurdering bidra til å imøtekomme et kompetansebehov, og over tid sikre et mer stabilt kompetansenivå hos tilsynsmyndigheter og virksomheter. Ordningen vil øke fokuset på forebygging av legionellasmitte ved de innretningene som har størst smitte- og spredningspotensial. Både private og offentlige virksomheter vil få en kvalitetsvurdering av en kompetent og uavhengig part. Når inspeksjonen skjer etter en fastsatt standard og et normativt dokument, vil dette kunne sikre at eiere av de aktuelle innretningene blir møtt med de samme krav og med den samme kompetanse.

Erfaringer fra utbruddene i Stavanger og Østfold viser at mange virksomheter har hatt for dårlige rutiner for kontroll og vedlikehold, og varierende kunnskap om smittekilder og smittefare. Virksomheter og kommuner har også gitt uttrykk for et behov for faglig bistand for å kunne vurdere etablering, oppfølging og vedlikehold av innretninger som kan spre *Legionella*. Departementet mener at gjennom en ordning der de innretningene med størst smitte- og spredningspotensial i tillegg får en nærmere vurdering fra akkrediterte inspeksjonsorganer, vil man bedre kunne forebygge større utbrudd av *Legionella*.

Statens helsetilsyn reiser et prinsipielt spørsmål om det er hensiktsmessig å løfte ut enkelte innretninger innenfor fagområdet miljørettet helsevern. Tilsynet støtter forslaget, men er samtidig i tvil om det er hensiktsmessig ut fra et samlet risikoperspektiv knyttet til miljøfaktorer og helsefare å løfte ut legionellasmitte framfor andre miljøfaktorer.

Departementet ser at den foreslåtte ordningen reiser prinsipielle spørsmål. Ordningen med akkrediterte inspeksjonsorganer foreslås med tanke på å innføre en nærmere oppfølging av *Legionella*, som er en miljøfaktor som kan medføre alvorlig sykdom og død, og er tiltenkt de innretningene som har størst smitte- og spredningspotensial. Dette er som Helsetilsynet påpeker også tilfelle for flere andre miljøfaktorer. Departementet legger imidlertid til grunn at forebygging av legionellasmitte fortsatt skal reguleres gjennom miljørettet helsevern regelverket, også for de innretninger med størst risiko. Lovforslaget vil således innføre et nytt virkemiddel innen miljørettet helsevern. Det vises til at forskriftsverket fra 1. januar 2008 har fått nærmere bestemmelser om forebygging av legionellasmitte som retter seg mot alle virksomheter og eiendommer som direkte eller indirekte kan spre *Legionella* via aerosol til omgivelsene, innendørs og utendørs. Det nye kapittel 3a i forskrift om miljørettet helsevern gjelder både for innretninger med mindre smitte- og spredningspotensial (for eksempel befruktungsanlegg i friskvaredisker), og for innretninger med større smitte- og spredningspotensial (kjøletårn, luftskrubber og offentlig tilgjengelige boblebad).

Gjennom lovforslaget innføres et nytt virkemiddel i miljørettet helsevern regelverket. Kommunehelsetjenesteloven § 4a-4 har fra før bestemmelser om at enkelte virksomheter kan pålegges godkjenningsplikt eller meldeplikt. Ordningen med akkrediterte tredjeparter vil utformes gjennom forskrift med hjemmel i § 4a-4, og vil komme i tillegg til melde- eller godkjenningsplikt. Inspeksjonsrappor-

ten skal første gang legges ved den melding eller søknad om godkjenning som virksomheten skal sende kommunen etter § 4a-4 første og annet ledd, deretter innhentes ved nærmere bestemte tidsintervaller.

Forskjellig fra dagens virkemidler innen miljørettet helsevern er at det innføres en ny aktør som skal vurdere noen nærmere utpekte innretninger etter et normativt dokument. Departementet mener imidlertid det er viktig at kommunen fortsatt har det overordnede tilsynsansvaret også for de virksomheter som faller under en ny ordning med akkrediterte tredjeparter. Kommunen vil blant annet kunne se negativ helsepåvirkning fra ulike miljøfaktorer i sammenheng, og kommunen har i kommunehelsetjenesteloven myndigheten til å gi pålegg om for eksempel granskning, retting, stansing, tvangsmulkt m.v. Det er gitt en nærmere drøftelse av forholdet mellom denne nye aktøren (akkreditert inspeksjonsorgan) og kommunen nedenfor i punkt 5.4.

Departementet viser til at det nå er igangsatt en gjennomgang av fagområdet miljørettet helsevern som signalisert i St.meld. nr. 16 (2002-2003) *Resept for et sunnere Norge*. Denne gjennomgangen skal omfatte blant annet lovgrunnlag, faglig innhold, kompetanse og forvaltning. Ordningen med akkrediterte tredjeparter vil ses i en bredere sammenheng i denne gjennomgangen. Departementet mener imidlertid lovendringene ikke bør avvende denne gjennomgangen av hensyn til å hindre nye utbrudd.

Nasjonalt folkehelseinstitutt har gjort en risikovurdering av innretninger som kan spre *Legionella* via aerosol. Denne risikovurderingen var innarbeidet i høringsnotatet. Særlig to faktorer er tillagt betydning; risiko for vekst av legionellabakterier i en innretning og innretningens potensial for å spre aerosoler. Aerosoler er små vanndråper, og en forutsetning for smitteroverføring ved *Legionella*. Ved vurdering av smitterisiko er det tatt utgangspunkt i hvilket risikopotensial den enkelte innretning representerer, dvs. smittefaren som kan oppstå hvis innretningen ikke drives riktig. Nasjonalt folkehelseinstitutt klassifiserer kjøletårn, luftskrubber og offentlig tilgjengelige boblebad som innretninger som vil kunne smitte mange mennesker på grunn av potensielt stort spredningsområde, eller utslipp til områder der mange mennesker oppholder seg, ved å spre legionellaforurenset aerosol til omgivelsene. Risikovurderingen ble gjort etter utbruddet i 2005. I forbindelse med arbeidet med forskriftsbestemmelser om akkrediterte inspeksjonsorganer må det vurderes nærmere om også andre innretninger bør inkluderes i

en inspeksjonsordning. Det vises særlig til indikasjonene på at en biodam ved et renseanlegg innen treforedlingsindustri (enten direkte eller indirekte via en luftskrubber eller elvevann fra Glomma) kan være årsak til det nye utbruddet i Østfold sommeren 2008.

Forslag til forskriftsbestemmelser for å innføre ordningen med akkrediterte tredjeparter for kjøletårn, luftskrubber og offentlig tilgjengelige boblebad var inntatt i høringsnotatet. I høringen ble høringsinstansene særskilt bedt om å vurdere om det er hensiktsmessig å pålegge offentlig tilgjengelige boblebad en inspeksjonsordning. Et flertall av høringsinstansene mente at siden boblebad i utgangspunktet er serieproduserte enheter som leveres som ferdige systemer med vannsirkulasjon og rensing, er det først og fremst driftsforholdene som er avgjørende for eventuell spredning av *Legionella*. Departementet har blant annet i lys av innspillene fra høringen fastsatt nærmere bestemmelser om boblebad i forskrift om badeanlegg, bassengbad og badstu. I denne forskriften har offentlig tilgjengelige boblebad meldeplikt. Det er innført en ordning der Nasjonalt folkehelseinstitutt kan foreta en forhåndsvurdering av serieproduserte boblebad som kommunen skal kunne legge til grunn i sin behandling av meldinger om offentlige tilgjengelige boblebad. Når det gjelder kjøletårn og luftskrubber, er høringsinstansene generelt positive til å innføre ordningen med akkrediterte tredjeparter. Det er også disse innretningene som erfaringsmessig er knyttet til legionellavekst og smitte, og som representerer stor spredningsfare uten et systematisk forebyggende vedlikehold. Departementet tar derfor sikte på å fastsette forskriftsbestemmelser som pålegger virksomheter med kjøletårn og luftskrubber en inspeksjonsordning etter at de foreslåtte lovendringene er trådt i kraft.

Det er mulig å innføre et frivillig system, der virksomheten selv velger hvorvidt man ønsker å få den ekstra kvalitetskontrollen som en inspeksjonsordning innebærer. Det er sannsynlig at en frivillig ordning i hovedsak vil benyttes av de virksomhetene som allerede har gode systemer, og som har oppmerksomheten rettet mot forebygging av bakterievekst og spredning. Dersom intensjonen om bedre forebygging av legionellasmitte skal nås, må ordningen etter departementets vurdering gjøres obligatorisk, og omfatte alle de innretningene som har størst sprednings- og smittepotensial. Et obligatorisk krav til tredjepartsvurdering må være forutsigbart og derfor knyttes til installasjoner/innretninger som er klart definert i regelverket.

Forslag til endringer i kommunehelsetjenesteloven er utformet nøytralt både når det gjelder virksomheter og miljøfaktorer. Før legionellautbruddet i Stavanger i 2001 antok man at på grunn av klimaet i Norge hadde vi en lav risiko for legionellautbrudd. Før utbruddet i Sarpsborg i 2005 var det ukjent i internasjonale fagmiljøer at luftskrubber kunne forårsake større spredning av legionellabakterier. Også i fremtiden vil vi kunne oppdage nye typer miljøfaktorer og virksomheter/innretninger som kan utgjøre en større helserisiko. Det kan tenkes at det vil være hensiktsmessig å innføre en ordning med inspeksjonsorganer også for andre typer miljøfaktorer. Departementet mener derfor lovteksten må utformes nøytralt både når det gjelder virksomheter og når det gjelder miljøfaktorer.

På bakgrunn av ovennevnte foreslår departementet i denne proposisjonen at kommunehelsetjenesteloven endres slik at den gir hjemmel for å pålegge at nærmere bestemte virksomheter får plikt til å innhente vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Innføring av en inspeksjonsordning forutsetter at det gis nærmere regler i forskrift. En inspeksjonsordning vil bli et supplement til de øvrige kravene og virkemidlene i loven, og skal kun benyttes for de virksomhetene som utgjør større helserisiko. Kommunen skal fortsatt ha tilsynsansvaret.

Forslaget gir hjemmel for at det kan fastsettes forskrifter som gir aktuelle virksomheter en plikt til å fremlegge for kommunen dokumentasjon på at en akkreditert tredjepart (et inspeksjonsorgan) har vurdert innretningen/virksomheten. Inspeksjonsrapporter/-sertifikater vil kunne kreves fremlagt ved nærmere fastsatte tidsintervaller.

5.3 Inspeksjonsrapport eller sertifikat

Høringsnotatet

En tredjepartsvurdering utført av et akkreditert inspeksjonsorgan kan enten resultere i et inspeksjonssertifikat eller i en inspeksjonsrapport. Et inspeksjonssertifikat vil være en bekreftelse på at innretningen og virksomhetens håndtering og oppfølging av innretningen er i henhold til de krav som stilles i regelverket. En inspeksjonsrapport vil vise om innretningen er oppført og drives i henhold til kravene i lov og forskrift, og den vil påpeke eventuelle feil og mangler som må følges opp og vurderes nærmere.

Departementet ba spesielt om at høringsinstansene vurderte nærmere om vurderingen fra akkrediterte inspeksjonsorganer innen miljørettet helse-

vern skulle resultere i en inspeksjonsrapport eller et inspeksjonssertifikat. Dette har blant annet konsekvenser for forholdet mellom kommune og inspeksjonsorgan.

Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene har hatt ulike syn på om inspeksjonsorganet skal utstede et sertifikat eller utarbeide en inspeksjonsrapport som skal sendes til kommunen for videre oppfølging. Det er særlig blant kommunene at synet er delt på om det bør innføres et inspeksjonssertifikat eller en inspeksjonsrapport.

Bærum kommune mener tredjepartsvurderingen bør utformes som et inspeksjonssertifikat, slik at kommunene ikke behøver å bruke ressurser på å følge opp innholdet i en eventuell inspeksjonsrapport. *Helse- og miljøtilsyn Salten IKS* antar at det vil kreves størst ressursforbruk for kommunens miljørettede helsevern i forbindelse med oppfølging av en inspeksjonsrapport enn det vil være med et inspeksjonssertifikat, og sertifikat vil derfor være å foretrekke ut fra slike hensyn. *Holmestrand kommune* mener også inspeksjonssertifikat er å foretrekke fremfor inspeksjonsrapport fordi det da blir inspeksjonsorganet som får arbeidet med oppfølging av at nødvendige utbedringer blir gjennomført. Det er å anta at kommunen som tilsynsmyndighet da får langt færre tilfeller der det er nødvendig å gripe inn. *Hamar kommune* viser til at det er ønskelig at det inspeksjonsorganet som gjennomfører inspeksjonen også foretar oppfølgingen da dette vil gi bedre kontinuitet. Det pekes samtidig på at dette vil avhenge av hvilket hjemmelsgrunnlag inspeksjonsorganet vil ha for å kreve avviksbehandling.

Drammen kommune mener en inspeksjonsrapport vil tvinge kommunen til å involvere seg i langt større grad da oppfølgingen skal foretas av kommunen og ikke av tredjepartsorganet. Det bør imidlertid være mulig for kommunen å trekke inn tredjepartsorganet i denne prosessen for utdyping/forklaring av rapportens innhold uten at kommunen må betale for det. *Oslo kommune, bydel St. Hanshaugen* viser til at et sertifikat gjerne blir oppfattet som en «godkjenning» av anlegget og kan i verste fall blir et hvileskjær for eier av virksomheten, og kanskje også for tilsynsmyndigheten. Da kommunen har plikt til å ha oversikt over miljøfaktorer som kan påvirke befolkningens helse, er det viktig at tilsynsmyndigheten beholder en aktiv rolle i risikokartlegginger gjennom at det er tilsynsmyndigheten som foretar den endelige vurderingen og konkluderer. Slik opprettholdes også

kommunenes myndighetsrolle i forhold til eier av innretningen. *Trondheim kommune* mener det er viktig med et tett samarbeid mellom tredjepartsorganet og kommunen. Trondheim kommune frykter at dersom tredjepartsorganet skal utstede et sertifikat, kan resultatet bli at kommunen trekker seg tilbake i prosessen, og at konsekvensen kan bli at det blir vanskeligere å utvikle kompetanse og utøve tilsynsmyndighet fra kommunens side. Kommunen vil da mangle kriseberedskap på dette området.

Helsedirektoratet (daværende Sosial- og helsedirektoratet) finner det naturlig at det skal være kommunens oppgave å følge opp virksomhetene dersom kravene ikke er tilfredsstillt, ettersom kommunen fører tilsyn og har den nødvendige sanksjonsmyndighet. Direktoratet påpeker at kommunen uansett må ha kompetanse på dette området, og går inn for at inspeksjonen skal resultere i en inspeksjonsrapport.

Norsk Heiskontroll (NHK) mener tredjepartsvurderingen må ha form som en inspeksjonsrapport. Ved bruk av en inspeksjonsrapport vil det formelt sett være kommunen som tilsynsmyndighet som følger opp rapporten fra inspeksjonsorganet, og utsteder pålegg om utbedring med bakgrunn i funn i inspeksjonsrapporten. NHK viser til at deres erfaring fra arbeidet med heiser, tilsier at heiseierne stort sett alltid retter opp feil og mangler som påpekt, uten at kommunen er involvert. Dette skyldes blant annet at NHK gjennom årene har opparbeidet seg stor autoritet og at heiseierne ser seg tjent med at anleggene er sikkerhetsmessig i orden.

Departementets vurdering

Valg av inspeksjonsrapport eller inspeksjonssertifikat vil ha betydning for hvor mye kommunene skal involveres i det konkrete tilsynet med de aktuelle innretningene. Kommunen må i begge tilfeller vurdere inspeksjonsrapporten eller sertifikatet, blant annet i sammenheng med melding eller søknad om godkjenning. Kommunen skal også vurdere risiko for innretningen som er gjenstand for inspeksjon og forholdet til andre miljøfaktorer. Kommunen vil i begge tilfeller være den instansen som har myndighet til å fatte vedtak etter regelverket om miljørettet helsevern.

Departementet mener at når det innføres en ordning med akkrediterte inspeksjonsorganer for kjøletårn og luftskrubbere som har som formål å forebygge utbrudd av *Legionella*, bør inspeksjonsorganet utstede en inspeksjonsrapport og ikke et inspeksjonssertifikat.

En ordning med sertifikat vil være den løsningen som er minst avhengig av kommunenes ressurser og kompetanse, da det vil være inspeksjonsorganet som sørger for å følge opp virksomheten til eventuelle utbedringer blir gjennomført. Departementet mener imidlertid det er viktig at kommunene har en aktiv rolle i tilsynet, blant annet for å kunne opparbeide og vedlikeholde kompetanse på området. Hvis inspeksjonsorganet skal gjøre all oppfølging, vil det være en fare for at en del kommuner vil trekke seg tilbake i prosessen og overlate oppfølgingen av virksomhetene til inspeksjonsorganet. Resultatet kan bli at kommunene vil miste kompetanse som er nødvendig i arbeidet med legionellaforebygging generelt, og kommunen kan miste nødvendig kriseberedskap på feltet.

Forebygging av legionellasmitte omfatter mer enn å følge opp kjøletårn og luftskrubbere. For alle øvrige innretninger, som for eksempel varmtvannsanlegg, befruktningsanlegg, boblebad og innendørs fontener, er det kommunen alene som har tilsynsansvaret. Videre har kommunen en sentral rolle i en eventuell utbruddssituasjon. Departementet mener at selv om løsningen med inspeksjonssertifikat kan være en mindre ressurskrevende løsning for kommunene enn inspeksjonsrapport på kort sikt, vil dette kunne ha negative konsekvenser på lengre sikt. Med inspeksjonsrapport vil kommunene ha en mer aktiv rolle overfor de virksomhetene som har høyest sprednings- og smittepotensial, enn om inspeksjonen skal resultere i et inspeksjonssertifikat. Videre vil en oppfølging av en rapport ha nær tilknytning til den rollen kommunen har som tilsynsorgan med myndighet til å pålegge granskning, retting, stansing og tvangsmulkt i henhold til kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a.

Departementet ser ikke bort fra at det kan være aktuelt med inspeksjonssertifikat dersom det innføres andre ordninger med akkrediterte inspeksjonsorganer innen miljørettet helsevern. Før det eventuelt gis bestemmelser om nye ordninger i forskrift, forutsettes det at det foretas en helhetlig vurdering av blant annet om en ordning skal basere seg på inspeksjonsrapport eller sertifikat.

5.4 Forholdet mellom inspeksjonsorganet og kommunen

En inspeksjonsordning endrer ikke ansvarsforholdene for øvrig. Det vil fortsatt være slik at virksomheten har ansvaret for å drive helsemessig tilfredsstillende i tråd med regelverket, og kommunen

fortsatt vil ha tilsynsansvar for fagområdet miljørettet helsevern.

En sentral oppgave for miljørettet helsevern i kommunene er å ha oversikt over helsetilstanden i kommunen, og foreslå forebyggende og helsefremmende tiltak, jf. kommunehelsetjenesteloven § 1-4. Kjøletårn, luftskrubbere og andre innretninger som potensielt kan spre legionellasmitte, vil være blant de miljøfaktorene og innretningene som kommunen skal ha oversikt over. Videre skal kommunen i sitt arbeid med miljørettet helsevern føre tilsyn med de faktorer i miljøet som kan ha innvirkning på helsen, for eksempel biologiske, fysiske, kjemiske og sosiale miljøfaktorer, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a-1.

Valg av hvorvidt inspeksjonsorganets arbeid skal resultere i en inspeksjonsrapport eller et inspeksjonssertifikat, vil ha betydning for forholdet mellom inspeksjonsorganet og kommunen. Departementet går her inn for at den foreslåtte ordningen for kjøletårn og luftskrubbere skal resultere i en inspeksjonsrapport, jf. punkt 5.3.

Ved innføring av en inspeksjonsordning for nærmere bestemte virksomheter/innretninger, må det presiseres nærmere hva som skal være vurderingstema for det akkrediterte inspeksjonsorganet. For den planlagte ordningen for kjøletårn og luftskrubbere er det lagt til grunn at inspeksjonsorganet skal vurdere om innretningene blir planlagt, bygget, tilrettelagt og drevet i tråd med kravene i regelverket, nærmere bestemt kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a og forskrift om miljørettet helsevern kapittel 3a. Siden forskriftens krav er utformet som funksjonskrav, vil normer og krav gitt av relevante myndigheter presisere forskriftens krav. Nasjonalt folkehelseinstituttets veileder for forebygging av legionellasmitte vil være et sentralt dokument når det vurderes om virksomheter drives slik at det gis tilfredsstillende beskyttelse mot spredning av *Legionella* via aerosol.

Kjøletårn og luftskrubbere vil ofte være plassbygde enheter og ikke serieproduserte enheter. Det vil være behov for en individuell vurdering av om innretningen er tilfredsstillende utformet, slik at rengjøring og desinfeksjon kan skje i tråd med forskriftens krav. Det er imidlertid en forutsetning for å hindre vekst og spredning av legionellabakterier at virksomheten har på plass rutiner som sikrer at innretningen etterses regelmessig. Slike rutiner skal utarbeides i henhold til en risikovurdering. Departementet legger til grunn at et inspeksjonsorgan skal vurdere både de tekniske sidene som innretningens utforming, plassering m.v., og systemet for drift, vedlikehold og oppfølging som virksomheten etablerer (internkontroll) i forbin-

delse med kjøletårn og luftskrubbere. Slik sett vil det bli en helhetlig vurdering av innretningen som gjøres på inspeksjonstidspunktet. Hvor ofte det skal innhetes rapport vil fastsettes i forskrift.

Virksomheten skal sørge for at det innhentes inspeksjonsrapport og skal sende denne til kommunen. Selv om kommunen skal kunne legge til grunn og kunne stole på en inspeksjonsrapport fra et akkreditert inspeksjonsorgan, vil kommunen fortsatt ha det tilsynsansvaret. En del av dette tilsynsansvaret omfatter å se ulike miljøfaktorer og virksomheter i forhold til hverandre, og i forhold til den risikovurderingen som kommunen skal gjøre i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 1-4. Videre har kommunen fortsatt ansvaret for å følge opp alle de andre typer innretninger som kan spre *Legionella* via aerosol, som for eksempel varmtvannsanlegg som forsyner mer enn en husstand, innendørs fontener, befuktningsanlegg og offentlig tilgjengelige boblebad. Departementet mener derfor det er viktig at også de virksomheter som har størst smitte- og spredningspotensial for *Legionella* fortsatt følges opp av kommunen som en del av miljørettet helsevern, og at kommunen har et klart tilsynsansvar også for disse virksomhetene. Det innebærer videre at kommunen som tilsynsorgan ikke kan påregne at innføring av akkrediterte inspeksjonsorganer vil innebære noen ressursbesparelse, siden kommunen fortsatt har viktige oppgaver i oppfølgingen av disse innretningene.

Kommunens tilsyn vil på områder der det er etablert ordning med akkrediterte inspeksjonsorganer, være av mer overordnet karakter. Der inspeksjonsrapporten påpeker mangler eller feil, må kommunen ta stilling til om det skal gis pålegg om retting, stansing eller tvangsmulkt dersom ikke virksomheten retter de påpekte manglene av eget tiltak. I enkelte tilfeller kan også kommunen vurdere at de påpekte mangler ikke er av en slik karakter at de har betydning for vekst og spredning av *Legionella*. Kommunen kan også på selvstendig grunnlag gi pålegg i henhold til kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a.

Kommunen vil på samme måte som tidligere ha ansvaret for smitteoppsporing og tiltak i en utbruddssituasjon.

Virksomheter som blir akkreditert for å foreta vurderinger av virksomheter/innretninger innen miljørettet helsevern, vil være private rettssubjekter. Forvaltningsloven § 1 slår fast at private rettssubjekter regnes som forvaltningsorgan i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift. Departementet mener imidlertid det er klart at vurderingen fra et inspeksjonsorgan ikke vil være å anse som et enkeltvedtak. Inspeksjonsorga-

net foretar en konkret vurdering av blant annet innretningens utforming og driftsvilkår, men for tilfeller der det er aktuelt å pålegge virksomheten å rette et forhold, er det kommunen som har myndigheten til det. Videre vil det være slik at dersom det akkrediteres flere inspeksjonsorganer til å vurdere virksomheter med kjøletårn og luftskrubbere, vil det være opp til den enkelte virksomhet selv å velge hvilket inspeksjonsorgan man ønsker å benytte seg av.

Kravet om vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan vil reguleres nærmere gjennom forskrift. Det legges opp til at inspeksjon i hovedsak skal gjennomføres ved oppstart, og deretter ved nærmere bestemte intervaller, og at den må gjentas ved større endringer i anlegg eller prosedyrer og ved mistanke om alvorlige feil. Det er også naturlig å tenke seg at noen typer anlegg må inspiseres oftere enn andre, og at det derfor bør åpnes for å gjøre omfanget av inspeksjonen risikobasert. Departementet foreslår derfor at kommunen gis hjemmel i kommunehelsetjenesteloven § 4a-7 til å pålegge virksomhet å innhente tredjepartsvurdering, dersom dette vurderes å være nødvendig og forholdsmessig. Kommunene har som tilsynsmyndighet også kompetanse til selv å følge opp enkelte virksomheter basert på risiko.

5.5 Forholdet mellom virksomheter som pålegges inspeksjonsordninger og inspeksjonsorganet

Forholdet mellom inspeksjonsorgan og den virksomhet som er gjenstand for inspeksjon, vil reguleres gjennom avtalen som inngås mellom disse partene. Med flere akkrediterte inspeksjonsorganer, vil virksomhetene kunne velge hvilket inspeksjonsorgan de ønsker å benytte seg av.

Når departementet går inn for at inspeksjonsorganet skal utstede rapport fremfor sertifikat for virksomhetene med størst sprednings- og smitterisiko for *Legionella*, innebærer det at inspeksjonsorganet etter sin gjennomgang av virksomheten og den aktuelle innretningen utarbeider en rapport der eventuelle feil og mangler fremkommer. Virksomheten kan da oversende rapporten til kommunen, med eller uten å foreta de aktuelle rettingene av eget initiativ. Dersom virksomheten ønsker inspeksjonsorganets vurdering av de rettinger som foretas (lukking av avvik), kan de også be inspeksjonsorganet gjøre dette.

Når det gjelder kvaliteten på arbeidet det akkrediterte inspeksjonsorganet utfører, skal dette sikres gjennom akkrediteringsordningen. Dersom

organet viser å ikke tilfredsstille kravene til Norsk Akkreditering, og akkrediteringen trekkes tilbake, eller det oppdages betydelige avvik, vil dette kunne bety at virksomhetene må innhente en ny vurdering fra et annet inspeksjonsorgan. Det vil i

utgangspunktet være avtalen mellom virksomheten og inspeksjonsorganet som regulerer denne type situasjon, eventuelt generelle erstatningsrettslige regler.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i kommunehelsetjenesteloven har ingen direkte økonomiske eller administrative konsekvenser, da loven kun gir hjemmel for å gi nærmere forskrifter om akkrediterte inspeksjonsorganer.

Dersom ordningen innføres for virksomheter med kjøletårn og luftskrubbere, vil disse måtte kjøpe inn kompetanse fra en aktør som er akkreditert for oppdraget. I henhold til direktoratets vurderinger er det avhengig av type innretning anslått en kostnad pr. gang på kr. 20 000,- for innretninger som kjøletårn og luftskrubbere. Kjøletårn og luftskrubbere finnes hovedsakelig i industrien, og i større bygg som hoteller, kontorbygg og sykehus. Sosial- og helsedirektoratet (nåværende Helsedirektoratet) kartla høsten 2006 gjennom en rundspørring til landets kommuner antall kjøletårn og luftskrubbere. Her ble det innrapportert 363 kjøle-

tårn og 132 luftskrubbere. 148 kommuner svarte ikke på henvendelsen. Antall kjøletårn som eies av kommune eller fylkeskommune, er anslått til mellom 20 og 50 stk.

Helsedirektoratet har utarbeidet en rapport med en omfattende analyse av kostnader og nytte av de foreslåtte tiltakene for forebygging av *Legionella*. Ved hjelp av følsomhetsanalyser der usikkerhetsintervall og sannsynlighetsfordelinger inngår for de ulike forutsetningene, viser direktoratets beregninger at tiltakene med overveiende sannsynlighet er samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Kommunene kan som tilsynsorgan ikke påregne at innføring av akkrediterte inspeksjonsorganer vil innebære noen ressursbesparelse, siden kommunen fortsatt skal være tilsynsorgan og ordningen skal komme i tillegg til dagens system.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

7.1 Merknader til endringer i kommunehelsetjenesteloven § 4a-4

Proposisjonen innfører et nytt fjerde ledd i § 4a-4 som gir hjemmel for i forskrift å innføre en ordning akkrediterte inspeksjonsorganer innen miljørettet helsevern. Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

Lovendringen innebærer at det innføres et nytt virkemiddel innen miljørettet helsevern. Kommunen vil fortsatt føre tilsyn med alle virksomheter som faller under miljørettet helsevern regelverket, også de virksomheter/innretninger som pålegges en inspeksjonsordning. Bestemmelsen i § 4a-4 nytt fjerde ledd gir hjemmel for å fastsette forskrifter som kan pålegge virksomheter å innhente en vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Med en slik lovpålagt inspeksjonsordning, vil virksomheten få en plikt til å dokumentere at etablering og drift oppfyller de krav som følger av en fastsatt norm, gjennom å fremlegge en inspeksjonsrapport fra et akkreditert inspeksjonsorgan.

Den foreslåtte ordningen med krav om å innhente vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan vil gjelde for enkelte virksomheter med melde- eller godkjenningsplikt som tilsynsmyndigheten skal ha en særskilt oppmerksomhet rettet mot. Dette understreker også at kommunen fortsatt skal ha tilsynsansvaret for de virksomhetene/innretningene som underlegges en inspeksjonsordning. Inspeksjonsrapporten skal første gang legges ved den melding eller søknad om godkjenning som virksomheten skal sende kommunen etter første og annet ledd, deretter innhentes ved nærmere bestemte tidsintervaller. I tillegg til de tidsintervaller som bestemmes i forskrift, for eksempel hvert andre eller tredje år, kan kommunen pålegge virksomheten å innhente ny inspeksjonsrapport i henhold til § 4a-7.

Inspeksjonsordningen vil komme i tillegg til virksomhetens plikt til å drive helsemessig tilfredsstillende og i henhold til andre krav i regelverket.

Departementet går i første omgang inn for at ordningen med akkrediterte inspeksjonsorganer skal innføres for å forebygge større utbrudd av *Legionella*. Det tas sikte på å fastsette forskrifts-

bestemmelser om at virksomheter med kjøletårn og luftskrubbere pålegges en plikt til å innhente en vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Forslag til endringer i kommunehelsetjenesteloven er imidlertid utformet nøytralt både når det gjelder virksomheter og miljøfaktorer, slik at loven gir hjemmel for både å utvide ordningen til å omfatte andre virksomheter/innretninger, og til å omfatte andre typer miljøfaktorer.

Med *vurdering fra akkreditert inspeksjonsorgan* menes både inspeksjonsrapport og inspeksjons-sertifikat. Det legges opp til at den konkrete ordningen som foreslås for forebygging av større legionellautbrudd, skal resultere i en inspeksjonsrapport. Det vises imidlertid til punkt 5.3 der det signaliseres at det kan være aktuelt med inspeksjons-sertifikat dersom det innføres andre ordninger med akkrediterte inspeksjonsorganer innen miljørettet helsevern. Kravene til innhold i en inspeksjonsrapport/-sertifikat vil følge av det normative dokumentet, eventuelt bestemmes i forskrift.

En vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan kan pålegges innhentet ved nærmere bestemte tidsintervaller. Når det bestemmes i forskrift at det skal innføres en inspeksjonsordning, vil alle virksomheter (eksisterende og nye) få en plikt til å innhente en vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Forskriften vil videre bestemme med hvilke tidsintervaller det skal innhentes ny vurdering fra et inspeksjonsorgan. Til sammenlikning har oppdrettsanlegg plikt til å innhente nye dugelighetsbevis hvert tredje år.

Inspeksjonsordningen vil være obligatorisk, og kommunen kan i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 4a-4a siste ledd kunne kreve stanset innretninger der virksomheten ikke sørger for nødvendig inspeksjonsrapport.

7.2 Merknader til endringer i kommunehelsetjenesteloven § 4a-7

Kravet om vurdering fra akkreditert inspeksjonsorgan følger av kommunehelsetjenesteloven § 4a-4, og det kan fastsettes nærmere bestemmelser i

forskrift om når virksomheten skal ha plikt til å fremlegge en vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan for kommunen ved nærmere bestemte tidsintervaller.

Departementet antar at enkelte typer anlegg bør kunne inspiseres oftere enn andre, og at det derfor bør åpnes for å gjøre omfanget av inspeksjonen risikobasert. Dette kan for eksempel gjelde for spesielle innretninger som innebærer en ekstra risiko. Departementet foreslår derfor at kommunen gis hjemmel i kommunehelsetjenesteloven § 4a-7 til å pålegge virksomhet å innhente vurdering, dersom dette vurderes å være nødvendig og forholdsmessig. Dette virkemiddel kommer i tillegg

til kommunens myndighet som tilsynsmyndighet til selv å følge opp enkelte virksomheter basert på risiko.

Helse- og omsorgsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (inspeksjonsordning for miljørettet helsevern)

I

§ 4a-4 (*Meldingsplikt og godkjenning*)

I forskrifter etter § 4a-1 annet ledd kan det gis nærmere bestemmelser om meldingsplikt til kommunestyret for den som planlegger eller iverksetter virksomhet som etter sin art kan ha innvirkning på helsen, eller endring i slik virksomhet.

I forskriftene kan det videre fastsettes at virksomheter som det etter første ledd kan kreves melding om, skal være godkjent av kommunestyret. Nærmere bestemmelser om slik godkjenning kan gis i forskriftene. I forskriftene kan bestemmes at fylkesmannen gir godkjenning dersom slik virksomhet berører flere kommuner. Berører virksomheten flere fylker, kan bestemmes at departementet gir godkjenning. Det kan videre gis bestemmelser om klageordning i tilfelle hvor fylkesmannen eller departementet gir godkjenning. I forskriftene kan det bestemmes at Mattilsynet gir godkjenning av drikkevann og vannforsyningsanlegg, og regler om klage over slike vedtak.

Kommunestyret kan ved godkjenning sette vilkår for å ivareta hensynet til folks helse, jfr. § 1-2 og § 4a-1.

I forskriftene kan det fastsettes en ordning hvor virksomheter underlagt krav om melding eller godkjenning etter første eller annet ledd, i tillegg skal fremlegge for kommunestyret en vurdering fra et akkreditert inspeksjonsorgan. Slik vurdering kan kreves innhentet ved nærmere bestemte tidsintervaller. Omkostninger forbundet med vurdering fra akkreditert inspeksjonsorgan betales av den ansvarlige for virksomheten.

Dersom nødvendig godkjenning *fra kommunestyret eller vurdering fra akkreditert inspeksjonsorgan* ikke foreligger, eller vilkår ikke oppfylles, kan kommunestyret kreve virksomheten stanset. Stansning kan bare kreves dersom ulempene stansningen vil medføre, står i rimelig forhold til den helsefare som unngås. Stansning kan om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet.

§ 4a-7 (*Granskning*)

Kommunestyret kan under dets gjøremål etter dette kapittel beslutte at det skal foretas granskning av eiendom eller virksomhet. Beslutningen kan gjennomføres av kommunestyret eller kommunelegen, om nødvendig med bistand fra politiet. De som utfører granskningen skal ha uhindret adgang til å inspisere eiendom og virksomhet og til å ta nødvendige prøver uten godtgjøring. De kan videre kreve fremlagt dokumenter og materiale samt foretatt undersøkelser som kan ha betydning for kommunestyrets gjøremål etter dette kapittel. *Kommunestyret kan videre pålegge virksomhet å innhente ny vurdering som nevnt i § 4a-4 fjerde ledd.* Omkostninger forbundet med granskningen betales av den ansvarlige for eiendommen eller virksomheten.

Fylkesmannen har i klagesaker tilsvarende adgang til å beslutte og gjennomføre granskning.

Ved granskning av virksomhet eller eiendom skal de som utfører granskningen, først ta kontakt med representanter for virksomhetens ledelse.

II

Loven trer i kraft straks.

